

KULTURA

1. POSAMEZNIK in DRUŽBA:

- človek živi na različne načine
- zmožen je prilagajanja naravnim in družbenim okoliščinam
- sam ustvarja svojo naravo, oblikuje okolje v katerem živi (**odprtost do sveta**)
- ne more obstajati kot samotni posameznik
- način življenja mu ni prirojen kakor žuželkam
- če se ne socializira postane žival

FUNKCIONALIZEM – postavlja v ospredje družbeno strukturo, ta določa značilnosti in delovanje posameznika

SIMBOLIČNI INTERAKCIONIZEM – postavlja v ospredje posameznika in njegovo oblikovanje družbenega življenja

INKULTURACIJA – proces učenja kulture

2. DELITEV KULTURE:

- **Implicitno** (verovanje, prepričanje, znanje, norme in vrednote, kar na zunaj ni neposredno vidno)
- **Eksplicitno** (vzorci vedenja, organizacije družbe, materialni objekti, kar je vidno na zunanjih pojavih)

3. OPREDELITEV KULTURE:

- **obdelovanje** (gnojenje, negovanje zemlje)
- **umetnost** (muzeji, gledališča, koncerti)
- **vzorci vedenja** (glej pod sestavine kulture)
- **duhovno ustvarjanje** (religija, filozofija, znanost)
- **vrednostna oznaka**
- **način življenja**

NAČIN ŽIVLJENJA:

- kultura zajema ideje, navade, prepričanja, materialne proizvode, ki jih je človek izdelal in se prenašajo iz generacije v generacijo

4. ZNAČILNOSTI KULTURE:

- temelji na znakih in simbolih
- je naučena
- ne obstaja brez družbe, ki jo oblikuje
- isti kulturni vzorec uporabljajo vsi pripadniki neke družbe
- je skupna
- je integrirana

5. SESTAVINE KULTURE:

- **jezik**
- **vzorci vedenja**
- **norme** (pravila bontona)
- **vrednote** (denar, ljubezen, znanje, uspeh)
- **znanje, znanost, religija, mitologija, umetniško ustvarjanje**
- **materialni objekti** (orodja, stroji, zgradbe)

VZORCI VEDENJA:

- so uveljavljeni
- ljudje se jih držijo
- prenašajo se iz generacije na generacijo
- se spreminjajo
- uravnavajo življenje posameznikov v družbi

JEZIK:

- oblika sporazumevanja
- omogoča prevzemanje kulture, kopičenje znanja, vedenje, izkustva

MATERIALNA KULTURA – izdelki, objekti narejeni z človeško roko (ARTEFAKT – izdelek narejen s človeško roko)

6. RAZLIKA med DRUŽBO in KULTURO:

DRUŽBA – je neodvisna skupina ljudi, ki živijo na istem prostoru in sodelujejo v skupni kulturi.

KULTURA – so običaji nekega naroda, kultura je torej načrt za usmerjanje našega delovanja

7. SPREMINJANJE KULTURE:

- kultura se spreminja z inovacijo
- zaradi srečanj različnih kultur

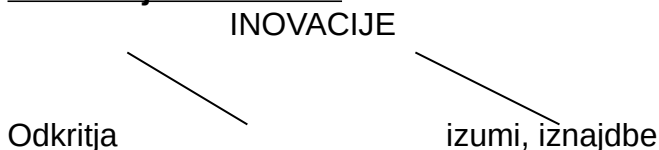
INOVACIJA – pojav novih vzorcev vedenja, orodij, tehnologije,...

IZUM – uporaba starih spoznanj na nov način

ODKRITJE – na novo odkrito spoznanje

a) Spreminjanje kulture zaradi inovacije:

1. Znotraj ene kulture:

2. Stiki z kulturami:

ETNOCID – uničenje kulture določene etnične skupine (prepoved uporabe jezika, ...)

GENOCID – fizično uničenje nekega ljudstva

INTERKULTURALIZEM – intenzivno sodelovanje

MULTIKULTURALIZEM – sestavljen je iz dominantne in obrobne skupine (marginalna)

npr: Slovenci – dominantna, Romi- marginalna skupine

DIFUZIJA – sposojanje iz ene kulture v drugo in pri tem se kultura ne spreminja (Amerika)

KULTURNA IZGUBA – kadar kultura kaj izgubi in ne zna tega več nazaj odkrit

AKULTURACIJA – pomeni, da prevzamemo nek nov element in pride do spremembe (prisilno ali prostovoljno)

GLOBALIZACIJA – proces povezovanja različnih družb in s tem kultur na svetovni ravni

ETNOCENTRIZEM – primerjanje ene kulture z drugo s stališča svoje kulture

KULTURNI RELATIVIZEM – opazovanje in preučevanje določene sestavine kulture z vidika te in ne naše lastne kulture

8. NORME in VREDNOTE

NORME – so pravila, ki nam povedo kaj je v določeni družbi sprejemljivo in kaj ne (so izpeljane iz vrednot)

- moralna pravila
- pravila spodobnega vedenja
- zapovedi
- prepovedi

Norme delimo:

- **formalne** (pravne norme – izdajajo jih državni organi, pravila organizacij, zavodov, podjetij..)
- **neformalne** (nenapisana pravila, ki jih spontano izoblikujemo)

Sankcije:

- **negativne sankcije** (zasmehovanje, izogibanje, izbočenost)
- **pozitivne sankcije** (pohvale, nagrade, spoštovanje)
- **formalne sankcije** (od sodišča)
- **neformalne sankcije** (spontane reakcije)

SANKCIJE – zunanja prisila za spoštovanje norm (pri zakonih poznamo samo negativne sankcije)

VREDNOTE – delujejo kot motivacija, da si ljudje postavljamo določene cilje in si prizadevamo, da bi jih dosegli.

9. SUBKULTURA

- nastaja lahko na nacionalni ali religiozni podlagi
- pripadniki izoblikujejo svoje norme in vrednote
- razvijejo svoj življenjski stil

10. KONTRAKULTURA

- ta kultura je v neposrednem konfliktu s prevladujočo kulturo
- zavračajo prevladujoče norme in vrednote

11. MLADINSKE SUBKULTURE

Spodobna mladina: se ravna po prevladujočih normah in vrednotah

Prestopniška mladina: delavski razred, predvsem mladostniki moškega spola

Kulturniška mladina: srednji razred, vpleteni so subkulture

Politično militantna mladina: zavzemajo se za človeške pravice, mirovna gibanje, so proti onesnaževanju okolja

12. MNOŽIČNA KULTURA

- je kultura, ki jo posredujejo množični mediji (radio, tisk, televizija)
- o njej lahko govorimo tudi v smislu kulturne industrije
- je nasprotna elitni kulturi in ljudski kulturi
- uporabnikom je namenjena vloga pasivnih potrošnikov
- pri analizi je poudarjena njena funkcija propagande
- pomembna je tudi funkcija razvedrila